

פשיטה קרקעית

באיזה מבט בוחנת 'התערוכה החקלאית' את השינויים שעברו על החברה הישראלית?

דנה גילרמן

לא במקרה בחרה טלי תמיר לקרוא לתערוכה 'התערוכה החקלאית' ששם מהדהד ירידים מקצועיים, המציגים בגאווה את כל החידושים בתחום החקלאות, ואילו התערוכה של תמיר מציגה את התחום כעולם הולך ונעלם. אין זו קינה נוסטלגית אלא מבט ביקורתי ומפוכח המשקף את השינויים והתמורות שעברה החברה הישראלית, מהאידיאלים הציוניים שהנחו אותה לטוב או לרע ועד לערכים הקפיטליסטיים השולטים בה היום.

השינוי המהותי הזה עובר היטב בסרטו של עודד הירש, 'The Tractor', המלווה קבוצת אנשים מבוגרים בדרכם לעבודה בשדה. אופן הצילום מזכיר את סרטי התעמולה של ראשית הציונות, אבל הנעורים, החזון והתקווה שאפיינו את הסרטים ההם מתחלפים אצל הירש בזקנה ובמעשה חסר תכלית: הוצאת טרקטור מהארמה. פסל של זוהר גוטסמן בנוי גם הוא על המתח שבין החזון ההרואי למציאות. על גבי קרון אלומיניום מוצב פסל גדול ממדים של רוכב על סוס. טכניקת הפיסול מסורתית, אך החומר עכשווי – צואת סוסים. זהו פרש ללא ראש, שנתקע באמצע הדרך ואינו יודע לאן להמשיך. ידו מרימה את זנב הסוס, וגללי החיה, העשויים מברונזה, נופלים על הקרון.

שתי חממות מרשימות ושונות זו מזו מוצגות בתערוכה. האחת היא של תומר ספיר, שנוצרה בשיתוף פעולה עם מכון ויצמן ועוסקת באם החיטה. העבודה מדמה חממה פעילה, אך האובייקטים בתוכה – חלקם אורגניים וחלקם נוצרו ביציקה ובהדפסה תלת-ממדית

– מוקפאים, ללא אפשרות של צמיחה. החממה השנייה, של שרון גלזברג, מביעה מבט מרוחק וספקני כלפי השינויים שעברה החברה החקלאית. בתוך המבנה מוצגים סרטים שצילמה גלזברג בחממות

תומר ספיר, מתוך 'אם החיטה'

ליד ביתה. אחד היפים שבהם נראה כנוף סוריאליסטי של יערות ומשטח לבן הנראה כשלג. היערות מתגלים כחורשת אקליפטור-סים מקומית והשלג כנוצות הצפות על מי ביצה ומזכירות את אחד המעשים היותר קיצוניים שנקטו החלוצים בתחילת היישוב: ייבוש ביצות למטרות חקלאיות.

אחת התערוכות היפות ביותר שעסקה בנושא של ייבוש ביצות הייתה של גל וינשטיין לפני עשור. הוא הציג אז ציורים גדולי ממדים שיצר על פי תצלומי הידועים של פטר מירום מהספר 'שירת האגם הגוע'. בעוד ייבוש החולה נראה אצל מרום כמעשה רומנטי, וינשטיין בחן את נזקי ההתערבות האנושית. בתערוכה הנוכחית מציג וינשטיין את העבודה 'עמק יזרעאל בחושך', שעשויה מצמר פלדה בגוונים שונים ומתארת במבט מלמעלה את עמק יזרעאל. חקלאי שביקר בתערוכה אמר בפשטות: "החושך מתאר את סופה של החקלאות".